

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v strednej odbornej škole v školskom roku 2017/2018 v SR

Kontrola stavu a úrovne pedagogického riadenia, výchovno-vzdelávacieho procesu a podmienok výchovy a vzdelávania sa uskutočnila v **11** stredných odborných školách (SOŠ), čo tvorilo 2,5 % z celkového počtu SOŠ v SR. Z nich bolo **7** štátnych a **4** súkromné. Okrem 1 školy s vyučovacím jazykom slovenským a anglickým mali ostatné vyučovacím jazykom slovenským.

Jednotlivé oblasti sa posudzovali na základe zistení z priamych pozorovaní, z dotazníkov a z riadených rozhovorov s riaditeľmi škôl, s ostatnými pedagogickými zamestnancami a so žiakmi a tiež na základe analýzy pedagogickej a ďalšej dokumentácie súvisiacej s riadením školy a s organizáciou výchovy a vzdelávania. K predmetom hodnotenia patrili aj vytvorené priestory a ich materiálno-technické a prístrojové vybavenie a tiež informácie vyžiadané z pracovísk podieľajúcich sa na zmluvnom zabezpečení praktického vyučovania.

Priebeh výchovy a vzdelávania

Rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov a vytváranie predpokladov na ich zabezpečenie sa hodnotili na teoretickom (*všeobecnom* a *odbornom*) vzdelávaní a na praktickej príprave sledovaním **587** vyučovacích hodín.

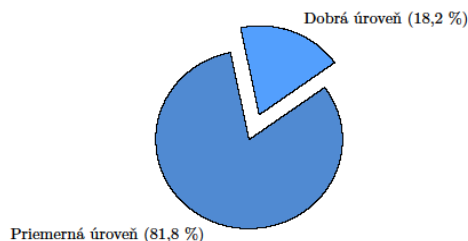
Vo **všeobecnom vzdelávaní** sa uskutočnilo **278** hospitácií v predmetoch zo vzdelávacích oblastí *jazyk a komunikácia* – slovenský jazyk a literatúra, anglický jazyk, nemecký jazyk; *človek a príroda* – fyzika, chémia, biológia; *matematika a práca s informáciami* – matematika, informatika.

V **odbornom vzdelávaní** sa kontrolovalo celkom **35** rôznych študijných a učebných odborov (*spolu bolo v subjektoch sledovaných 43 odborov*). Na teoretickom odbornom vzdelávaní sa realizovalo **205** pozorovaní, na praktickej príprave **104** hospitácií na **224** vyučovacích hodinách v predmetoch odborný výcvik, odborná prax, praktické cvičenia.

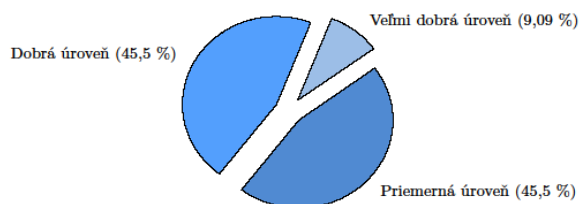
Stav a úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu na **teoretickom vzdelávaní** (*graf č. 1*) v **9** SOŠ boli hodnotené na úrovni **priemernej** a v **2** školách na **dobrej**. V oblasti **praktickej prípravy** (*graf č. 2*) úroveň **veľmi dobrú** dosiahla **1** škola, **dobrú** **5** škôl a **5** úroveň **priemernú**.

Subjekty navštevovalo **3 176** žiakov, z nich bolo **181** so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (*všetci patrili k žiakom so zdravotným znevýhodnením*).

Graf č. 1 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti priebeh výchovy a vzdelávania (predmety **všeobecného a teoretického odborného vzdelávania**)

Graf č. 2 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti priebeh výchovy a vzdelávania (predmety **praktickej prípravy**)

Negatívne zistenia v kontrolovaných predmetoch všeobecného vzdelávania a v skupinách študijných a učebných odborov v odbornom vzdelávaní

- výrazné nedostatky vo vedomostiach žiakov v predmete slovenský jazyk a literatúra (*problémy s ústnou komunikáciou, s uplatňovaním správnej jazykovej terminológie*) a v predmete anglický jazyk (*značný lexikálny deficit, neporozumenie základným pokynom, nereagovanie na otázky učiteľa, neprejavenie ochoty komunikovať – jednoduchá rečová interakcia niektorých žiakov v anglickom jazyku nezodpovedala požiadavkám výkonového štandardu príslušnej jazykovej úrovne¹; zanedbávaná jazyková zručnosť žiakov zo strany vyučujúcich mala negatívny dopad na ich rečový prejav²*)
- hodnotenie predmetu anglický jazyk dosiahlo v **2 SOŠ málo vyhovujúcu** úroveň³
- nepriaznivé učebné prostredie na hodinách slovenského jazyka a literatúry⁴ (*nedisciplinovanosť a nezáujem žiakov učebného odboru o učenie sa*) vyvolané nedostatkom odborných vedomostí vyučujúcej (*neodborné vyučovanie*), absenciou jej prirodzenej autority a nízkou motiváciou žiakov k učebným činnostiam

Povzbudzujúci a empatický prístup pedagógov k žiakom, ich prirodzená autorita a s ňou spojený vzájomný rešpekt medzi učiteľmi a žiakmi i účinná eliminácia vzniknutých rušivých momentov zabezpečovali prevažne pozitívnu **atmosféru** výchovno-vzdelávacieho procesu (93 %). Na ostatných hodinách bola vyučovacia klíma narušená prejavmi nevhodného správania jednotlivcov, ktoré spočívali v nerešpektovaní dohodnutých pravidiel a v ignorovaní učebných činností, čo následne ovplyvňovalo aj porozumenie úloh s dopadom na rozvíjanie poznávacích a komunikačných kompetencií jednotlivcov. Vytváranie pozitívnej atmosféry a zabezpečenie pocitu spokojnosti intaktných žiakov oslabovala tiež pozorovaná zreteľná preferencia dominantnejších jednotlivcov, následkom ktorej bola menej úspešným žiakom venovaná nízka pozornosť.

Zohľadňovanie vzdelávacích potrieb žiakov sa uskutočnilo na 70 % hodín. Učitelia síce zväčša rešpektovali ich individuálne pracovné tempo, ale samotná diferenciacia úloh a činností vzhľadom na rozdiely vo vedomostiach a zručnostiach jednotlivcov bola pozorovaná len na menej ako polovici hodín (*najmenej v predmetoch všeobecného vzdelávania – jedna tretina vyučovacích hodín*). Nezohľadňovanie vzdelávacích potrieb žiakov so zreteľom na učebný potenciál neoptimalizovalo ich učebnú záťaž a tiež negatívne vplývalo aj na učebné pokroky úspešnejších jedincov (*niektoré úlohy boli vo vzťahu k obsahu vyučovania neprimerane jednoduché*). Vo vyššej miere bola diferenciacia zohľadňovaná v predmetoch praktickej prípravy (60 %), na ktorých vyučujúci hlavne k žiakom v učebných

¹ Súkromná obchodná akadémia, Kereskedelmi Magánakadémia, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo, organizačná zložka Súkromnej spojenej školy, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo

² Stredná priemyselná škola elektrotechnická, Ul. Karola Adlera 5, Bratislava

³ Súkromná stredná odborná škola ekonomická Tercium, Palackého 14, Košice; Súkromná obchodná akadémia, Kereskedelmi Magánakadémia, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo, organizačná zložka Súkromnej spojenej školy, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo

⁴ Stredná odborná škola, Bratislavská 439/18, Dubnica nad Váhom

odboroch pristupovali individuálne, kontrolovali sústavnejšie ich prácu a na dokončenie zadaných úloh im poskytli viac času, predĺžený výklad alebo aj názornú ukážku.

Školy deklarovali (90 %) úpravy podmienok výchovy a vzdelávania pre žiakov so **špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** (ŠVVP), ale rešpektovanie ich rozdielnych vzdelávacích potrieb individuálnymi metódami a formami práce sa uskutočnilo len na 60 % pozorovaných hodín formou osobitnej pomoci pri riešení úloh, poskytnutím doplňujúceho výkladu, akceptovaním pracovného tempa alebo predĺžením času na spracovanie úloh. Na ostatných hodinách neboli potreby tejto skupiny žiakov akceptované.

Celkové stanovenie **cieľov** vyučovania sa preukázalo na 79 % sledovaných hodín, najmenej v predmetoch všeobecného vzdelávania. Ich komplexnosť bola často oslabená zameraním sa iba na formulovanie kognitívnych cieľov. Špecifikovanie očakávaných výsledkov vyučovania hneď v úvode hodiny i prezentovanie cieľov v písomnej podobe zvýšilo záujem žiakov o vyučovanie a umožnilo im lepšie ciele fixovať. Psychomotorické ciele boli dobre definované na hodinách praktickej prípravy. Napriek menej komplexnému stanoveniu cieľov zo strany vyučujúcich boli žiaci do výučby zapojení vo fáze expozičnej aj fixačnej, učitelia priebežne zisťovali úroveň pochopenia a osvojenia poznatkov na 86 % vyučovacích hodín (*kladením otázok, formou krátkej písomky a pod.*). Menej pozornosti venovali overovaniu splnenia stanovených cieľov (*v predmetoch všeobecného vzdelávania len na úrovni 60 %*), niektoré hodiny ostali z dôvodu nesprávne rozvrhnutého času neukončené alebo vyčlenený čas i zvolená forma spätnej väzby neumožnili získať komplexnú informáciu o miere ich dosiahnutia (*cieľ nebol overený u všetkých žiakov, pozornosť bola sústredená na malý počet zväčša tých istých aktívnejších jednotlivcov*).

Materiálne prostriedky vyučovacieho procesu sa uplatňovali na 72 % sledovaných hodín. Nevyužívanie alebo menej zmysluplné využívanie učebných pomôcok najmä v predmetoch všeobecného vzdelávania (50 %) oslabovalo názornosť edukácie a malo negatívny dopad na podporu predstavivosti, v niektorých prípadoch ich nevhodné uplatnenie nepodporovalo rozvíjanie kognitívnych kompetencií žiakov (*používanie kalkulačky pri jednoduchých numerických výpočtoch*). K negatívnym zisteniam patrila skutočnosť, že na mnohých hodinách cudzích jazykov žiaci neboli vedení k práci so slovníkmi ani v tlačenej ani v elektronickej podobe. Najvýraznejšie využitie učebných pomôcok (*prístroje, nástroje, súčiastky, materiály, vzorky, technická dokumentácia a pod.*) sa preukázalo v praktickej príprave (90 %), pričom jednotlivci pri práci s nimi zvyčajne preukázali adekvátne zručnosti. Didaktická technika a prostriedky informačno-komunikačných technológií boli využívané hlavne (68 %) pri sprístupňovaní nového učiva vyučujúcimi. Kvalitne spracované prezentácie k vyučovacej téme, používanie výučbových programov, simulačných softvérov a vzdelávacích videí podporovalo racionalizáciu učebných činností a rozvíjanie poznávacích kompetencií žiakov. Pedagógovia umožnili žiakom rozvíjať digitálne zručnosti len na jednej štvrtine sledovaných hodín, pričom žiaci zväčša preukázali požadované osvojené zručnosti (95 %). Napriek dobrému vybaveniu škôl učebnicami sa zistilo ich využívanie vo vzdelávacom procese v menšej miere alebo menej účelne najmä v súvislosti so zadávaním domácich úloh žiakom.

Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v predmetoch všeobecného a teoretického odborného vzdelávania

Kultivovaný ústny prejav učiteľov, podnecovanie žiakov k aktívnemu vyjadrovaniu a k uplatňovaniu správnej odbornej terminológie i kladenie stimulujúcich otázok vytvárali primerané podmienky na rozvoj **komunikačných** zručností jednotlivcov na 80 % vyučovacích hodín. Napriek prevažnej snahe vyučujúcich (*v niektorých prípadoch však boli žiaci celkovo málo podnecovaní k produktívnemu verbálnemu prejavu, prevažoval ústny prejav učiteľa alebo pedagóg nevenoval dostatočnú pozornosť kultúre jazyka*) sa na mnohých

hodinách prejavila strohá, jednoslovná a nie vždy terminologicky správna komunikácia žiakov (33 %). Plynulo a správne sa vyjadrovali väčšinou vedomostne zdatnejší jednotlivci vyšších ročníkov. Problémy s vyjadrovaním a uplatňovaním správnej terminológie v štátnom jazyku sa na hodinách často riešili prekladaním významu slov a opätovným zadaním pokynov na riešenie úloh v materinskom jazyku (*mad'arskom*). Komunikačná bariéra vznikajúca pri neporozumení zadania úlohy zapríčinila aj problémy so správaním niektorých žiakov, ktoré následne narúšali pracovnú atmosféru výučby⁵, v učebnom odbore sa vyskytli aj vulgarizmy vo vyjadrovaní žiakov⁶.

Žiaci boli vedení k práci s textom (*súvislým i nesúvislým*) pri jeho čítaní alebo počúvaní na 74 % hospitovaných hodín. Prevládali úlohy na porozumenie textu, v menšej miere boli zastúpené úlohy na usudzovanie alebo dedukciu. Žiaci najmä učebných odborov, ale aj niektorí žiaci 1. ročníka študijných odborov preukázali nízku mieru čitateľských zručností, nedokázali samostatne analyzovať text alebo porozumieť jeho významu, často potrebovali usmernenie a korekciu vyučujúceho.

Učitelia zväčša premysleným postupom, priebežným monitorovaním práce jednotlivcov, korigovaním ich činností a dbaním na spracovanie úloh dôsledne a v dohodnutom čase viedli žiakov k rozvíjaniu **pracovných návykov a zručností** (*zhodne na 79 % vyučovacích hodín predmetov všeobecného i teoretického odborného vzdelávania*). Neposkytnutie alebo neurčenie dostatočného času na osvojenie si pracovných postupov, na dokončenie úlohy alebo na prezentovanie výsledkov činnosti sa prejavilo v 28 %-nej neschopnosti žiakov prejavit' požadované zručnosti pri plnení pridelených úloh a činností.

Poznávacie kompetencie boli rozvíjané zväčša sprístupňovaním poznatkov zrozumiteľným spôsobom (*i keď sa vyskytlo aj spojenie dvoch tém do jednej vyučovacej hodiny, čo negatívne ovplyvnilo jej expozičnú časť*), od jednoduchého k zložitejšiemu s využitím medzipredmetových vzťahov (*najmä v predmetoch odborného teoretického vzdelávania*) a prevažne v súlade s vedeckým poznaním zo strany vyučujúcich (90 %). Ojedinele učitelia sprístupňovali poznatky málo premyslene a systematicky alebo aj vecne nesprávne s nedostatkami odborného charakteru (*predmety teoretického odborného vzdelávania*)⁷, s nízkou variabilitou uplatnených metód a foriem vyučovania, so stereotypnou učebnou činnosťou bez aktivizujúcich metód. K nižšiemu záujmu žiakov prispievala aj v malej miere zabezpečená názornosť vyučovania (*učebné pomôcky v predmetoch všeobecného vzdelávania boli využité len na polovici vyučovacích hodín, v predmetoch teoretického odborného vzdelávania na 64 %*). Úlohy na zapamätanie a porozumenie (*reprodukcia faktov, pojmov, uvedenie príkladov, vyjadrenie témy vlastnými slovami*) boli zadávané na 96 % kontrolovaných hodín. Žiaci ich zväčša vedeli riešiť (*tri štvrtiny hodín*), niektorí ale nereagovali správne, nedokázali zrozumiteľne vyjadriť podstatu zadanej úlohy či témy. Používanie osvojených vedomostí pri riešení úloh zameraných na aplikáciu, ktoré viedli k pochopeniu tém v širších súvislostiach, preukázali (*ak dostali príležitosť*) na 76 % vyučovacích hodín. V predmetoch všeobecného vzdelávania boli takéto úlohy zastúpené na 88 % hodín, žiaci však vedeli vedomosti uplatniť len na 71 % z týchto hodín. O niečo lepšia situácia bola v predmetoch odborného teoretického vzdelávania, kde žiaci dostali príležitosť aplikovať svoje vedomosti na 83 % hodín a vedeli ju v rovnakej miere aj využiť. Pri riešení niektorých zadaní potrebovali pomoc vyučujúceho, nutný bol i ďalší výklad a zopakovanie predchádzajúcich poznatkov súvisiacich s danou témou. V úspešnosti riešenia stanovených úloh sa javil rozdiel medzi študijnými a učebnými odbormi. V študijných

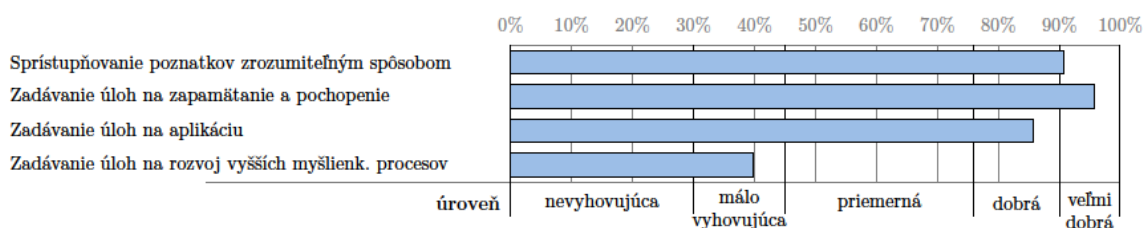
⁵ Súkromná stredná odborná škola hutnícka Železiarni Podbrezová, Družby 554/64, Podbrezová

⁶ Súkromná stredná odborná škola technická, Dr. Janského 10, Žiar nad Hronom

⁷ Stredná priemyselná škola Ignáca Gessaya, Sídl. Medvedzie I. 133/1, Tvrdošín, organizačná zložka Spojenej školy Sídl. Medvedzie I. 133/1, Tvrdošín; Stredná odborná škola, Pruské 294, Pruské – predmety teoretického odborného vzdelávania

odboroch dokázali jednotlivci riešiť prevažne všetky úlohy na zapamätanie, porozumenie a aplikáciu, žiaci v učebných odboroch (*niekedy aj žiaci 1. ročníkov študijných odborov s nízkou mierou osvojenia poznatkov zo základnej školy*) potrebovali pomoc vyučujúceho nielen pri aplikačných, ale sčasti aj pri jednoduchých úlohách na zapamätanie a porozumenie. Úlohy, ktorými bol podporený rozvoj vyšších myšlienkových procesov, boli pozorované na najmenšom počte sledovaných hodín (40 %). Žiaci prejavili schopnosť ich riešenia na 70 % hodín, niektorí jednotlivci nezvládli vypracovanie úloh vôbec. Prehlbovanie týchto kompetencií (*graf č. 3*) bolo oslabené aj pozorovaným pasívnym prístupom žiakov k vyučovaciemu procesu, pričom sa preukázalo nedostatočné osvojenie základného učiva kontrolovaných predmetov.

Graf č. 3 Rozvíjanie poznávacích kompetencií

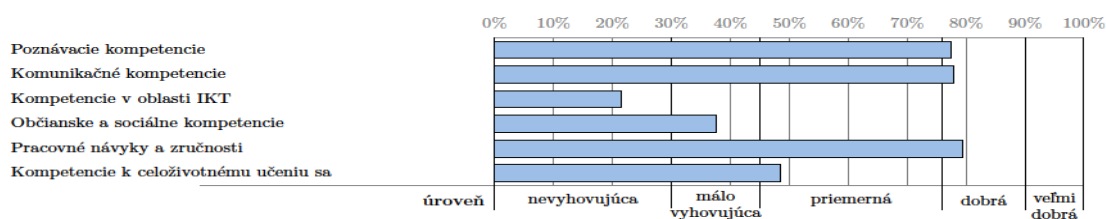
Kompetencie k celoživotnému učeniu boli rozvíjané na viac ako polovici vyučovacích hodín. Priebežné hodnotenie a motivačné pochvaly (*aj keď nie vždy s optimálnou kombináciou chvály a kritiky*), ktoré viedli žiakov k napredovaniu v učebnej činnosti, uplatňovali učitelia na 80 % hodín (*vo väčšej miere v predmetoch teoretického odborného vzdelávania*). Na niektorých pozorovaných hodinách využívali prevažne verbálne holistické hodnotenie bez vecného a argumentačného zdôvodnenia, častejšie len na úrovni pocitov. Vyskytli sa aj rôzne prejavy súhlasu a pochvaly žiakov aj za nepatrný výkon, čo z hľadiska formatívnej funkcie hodnotenia bolo menej účinné. Pedagógovia podnecovali žiakov na hodnotenie svojich výkonov a výkonov spolužiakov iba na jednej tretine hospitovaných hodín, s výraznejším rozdielom medzi predmetmi všeobecného vzdelávania (29 %) a teoretického odborného (41 %). Vytvorený priestor na sebareflexiu dokázali zmysluplne využiť len niektorí jednotlivci formou posúdenia vlastného výkonu, pomenovania problémov pri riešení úloh a využitia chýb na zlepšenie svojho progresu. Žiaci učebných odborov málokedy prejavili schopnosť objektívne posúdiť svoje výkony (*silné a slabé stránky*) a výkony spolužiakov, v študijných odboroch zas jednotlivcom v značnej miere chýbala schopnosť argumentácie. Rovesnícke hodnotenie sa objavilo najčastejšie formou hodnotenia odpovedí spolužiakov, niekedy posudzovaním referátov alebo prezentácií. Pri takýchto vytvorených príležitostiach boli žiaci prevažne objektívni, niekedy však reagovali rozpačito až neochotne. Ojedinele sa vyskytli situácie, kedy na pokus učiteľa stimulovať posúdenie výkonov žiakov formálnymi otázkami jednotlivci neodpovedali alebo reagovali neadekvátne, prípadne učiteľovi stačilo ich jednoslovné vyjadrenie. Uplatňovaná klasifikácia (*necelá polovica sledovaných hodín*) bola zväčša objektívna, využitá vo väčšej miere v predmetoch teoretického odborného vzdelávania. Nedostatkami bolo chýbajúce zdôvodnenie hodnotenia a informovanie skúšaného žiaka o dosiahnutom výsledku.

Rozvíjanie **občianskych a sociálnych kompetencií** (38 %) bolo slabo podporované vytvorením primeraného priestoru na vyjadrovanie hodnotových postojov žiakov (42 %). Jedinci svoj názor väčšinou dokázali vysloviť (65 %), ojedinele mali zábrany s vyjadrovaním svojich postojov alebo do diskusie sa zapájali len aktívnejší z nich. Nezaujatie stanoviska k menej akceptovateľným úsudkom žiaka sa vyskytlo v 1 SOŠ (*diskusia o benefitoch*

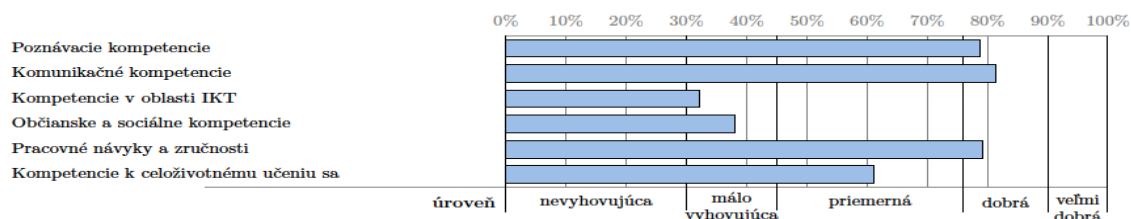
multikultúrnosti)⁸. V nízkej miere (34 %) bolo umožnené žiakom vzájomne komunikovať a spolupracovať vo dvojiciach alebo v skupinách. Nepremyslené zadanie úloh, neurčenie času na ich splnenie, málo vhodné zoskupenia žiakov neumožňovali ich prirodzenú vzájomnú komunikáciu pri diskusii alebo pri rozdeľovaní si úloh. Žiaci nedokázali efektívne spolupracovať, určené úlohy riešili individuálne a pri prezentovaní výsledkov neboli ochotní vzájomne sa počúvať. Naopak, pri vhodne zvolenej kooperatívnej práci prevažne preukázali (70 %), že pravidlá tímovej práce poznajú a následne dokázali aj prezentovať výsledky svojej činnosti.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa kontrolovaných predmetov teoretického vzdelávania v študijných a v učebných odboroch boli na priemernej úrovni (graf č. 4 a 5).

Graf č. 4 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných **predmetoch všeobecného vzdelávania**

Graf č. 5 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných **predmetoch odborného teoretického vzdelávania**

Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií žiakov v kontrolovaných predmetoch praktickej prípravy

Stanovenie cieľov vyučovania bolo podporované sprístupňovaním obsahu učebnej témy v **súlade s učebnými osnovami** (98 %), menej vhodne však časovým nezosúladením obsahu praktického a teoretického vyučovania (13 %). Nedostatky v tejto oblasti sa vyskytli v niekoľkých kontrolovaných subjektoch⁹ (odbornosti - *hutník operátor, mechanik nastavovač, cukrár, stavitelstvo, mechanik strojov a zariadení*), čo negatívne vplývalo na aktívne učenie sa žiakov, pretože vyučujúci nemali možnosť opierať sa o ich nadobudnuté teoretické znalosti.

Silnou stránkou výučby bol rozvoj **pracovných návykov a zručností** (92 %) s dôrazom na individuálny prístup k žiakom zo strany vyučujúcich. Vyžadovali dodržiavanie správnych pracovných postupov (94 %), priebežne jednotlivcov kontrolovali, v prípade potreby korigovali nedostatky, ale netrvali vždy na spracovaní a dokončení úloh v dohodnutej kvalite a čase (89 %). Reagovali povzbudzujúco, podnecovali žiakov k zodpovednosti, podporovali sebadôveru a často ich viedli k prekonávaniu prekážok. Menej zručným jednotlivcom tolerovali chyby, poskytlí im doplňujúci výklad s názornou ukážkou a na dokončenie úlohy

⁸ Súkromná obchodná akadémia, Kereskedelmi Magánakadémia, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo, organizačná zložka Súkromnej spojenej školy, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo

⁹ Súkromná stredná odborná škola hutnícka Železiarní Podbrezová, Družby 554/64, Podbrezová; Súkromná stredná odborná škola technická, Dr. Janského 10, Žiar nad Hronom; Stredná odborná škola, Pruské 294, Pruské; Stredná priemyselná škola, Cabajská 4, Nitra; Stredná odborná škola, Bratislavská 439/18, Dubnica nad Váhom

dlhší čas. Ojedinele sa vyskytli nedostatky v práci majstra odbornej výchovy¹⁰ (*odbor mechanik mechatronik*), ktorý neupozornil žiakov na nesprávny postup pri vykonávanej činnosti a na potrebu používania ochranných pomôcok. Žiaci zväčša používali správne postupy (82 %), dodržiavali pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, prejavovali snahu dokončiť úlohy v stanovenom čase, nie vždy však v stanovenej kvalite (80 %). V niektorých prípadoch na praktických cvičeniach (*odbory technik informačných a komunikačných technológií; mechanik elektrotechnik*)¹¹ potrebovali žiaci výraznejšiu pomoc vyučujúceho, mali problém samostatne pracovať, prípadne prejavovali slabý záujem o vykonávanú činnosť, robili chyby, vyučujúci ich musel opakovane kontrolovať.

Rozvíjanie **poznávacích** kompetencií žiakov bolo podporené sprístupňovaním poznatkov zrozumiteľným spôsobom. Pozitívnym sa javilo uplatnenie učenia sa chybou (*vyučujúci ju zámerne vytvoril, žiaci ju diagnostikovali a vysvetlili jej príčinu a dôsledky*)¹². Na 6 % hodín rozvíjanie poznávacích spôsobilostí oslabovala menšia názornosť vyučovania z dôvodu absencie didaktickej techniky, technickej dokumentácie, prípadne nefungujúceho softvéru. Učitelia zadávali úlohy na zapamätanie a porozumenie a kládli dôraz na praktickú aplikáciu získaných vedomostí alebo praktických zručností k preberanej téme na 94 % hodín, ojedinele žiaci len pozorovali ukážky pracovných postupov. Možnosť preukázať vlastnú tvorivosť a nápaditosť nemali žiaci na viac ako polovici vyučovacích hodín z dôvodu prispôsobenia preberaných tém výrobnému programu firiem alebo charakteru zadaných úloh, pričom následne niektorí zručnejší žiaci strácali záujem o učenie sa a navrhovanie inovatívnejších postupov riešenia.

Priestor na rozvoj **komunikačných** kompetencií nebol vytvorený na jednej tretine sledovaných hodín. Na niektorých hodinách prevažovala písomná komunikácia alebo pedagógovia nezapájali do rozhovoru viacerých žiakov, prípadne sa uspokojili (*podobne ako pri teoretickom vyučovaní*) s ich nerozvinutými odpoveďami. So zrozumiteľným a vecným vyjadrovaním a využitím odbornej terminológie mali mnohí jednotlivci (*aj v študijných odboroch*) problém (40 %), niektorí neprejavili záujem o komunikáciu. Učitelia sa v dostatočnej miere nezameriavali ani na podnecovanie žiakov k prezentovaniu výsledkov činností alebo vedomostí (68 %).

Rozvíjanie kompetencií žiakov k **celoživotnému učeniu sa** bolo podporené len na polovici pozorovaných hodín. Pedagógovia najviac využívali priebežné verbálne motivačné hodnotenie (83 %), menej v závere vyučovania posudzovali výsledky činnosti žiakov, poukázali na najčastejšie sa vyskytujúce chyby a ich príčiny. Hodnotenie klasifikáciou bolo uplatnené sotva na 40 % hodín. Ojedinele bolo pozorované aj neobjektívne klasifikovanie žiakov. Zlepšenie si vyžadovalo podnecovanie žiakov na hodnotenie svojich alebo rovesníckych výkonov, ktoré sa vyskytlo iba na jednej tretine hodín. Niektorí jednotlivci vedeli zhodnotiť svoje silné a slabé stránky, uvedomiť si chybu, identifikovať jej príčinu, nie vždy však prejavili schopnosť odbornej argumentácie.

Najmenej sa rozvíjali **občianske a sociálne** spôsobilosti z dôvodu nezadávania úloh, ktoré by vyžadovali od žiakov vzájomnú spoluprácu a pomoc (40 %), čo bolo podmienené aj prevažujúcou individuálnou prácou jednotlivcov vykonávanou na praktickom vyučovaní.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa kontrolovaných predmetov praktickej prípravy v študijných a v učebných odboroch boli na dobrej úrovni (graf č. 6).

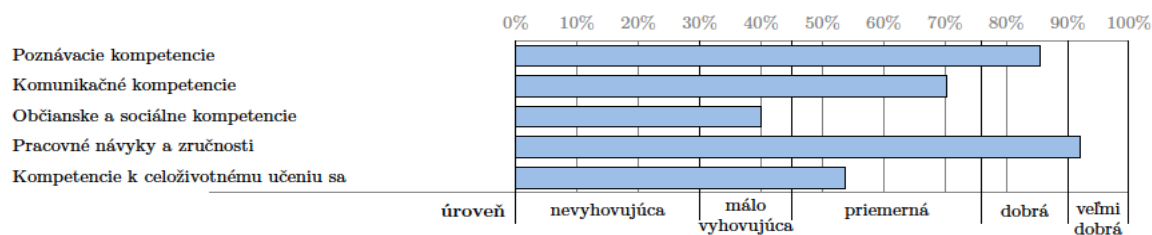
---

¹⁰ Súkromná stredná odborná škola hutnícka Železiarni Podbrezová, Družby 554/64, Podbrezová

¹¹ Stredná odborná škola, Bratislavská 439/18, Dubnica nad Váhom

¹² Stredná priemyselná škola Ignáca Gessaya, Sídl. Medvedzie I. 133/1, Tvrdošín, organizačná zložka Spojenej školy Sídl. Medvedzie I. 133/1, Tvrdošín

Graf č. 6 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch **praktickej prípravy**

Vyjadrenia fyzických a právnických osôb k vedomostiam a zručnostiam žiakov vykonávajúcich praktickú prípravu na ich pracoviskách

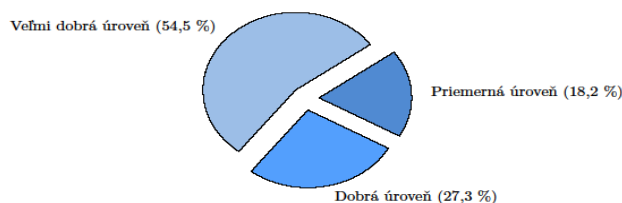
Z dôvodu vyhodnotenia úrovne vedomostí a pracovných zručností žiakov boli formou dotazníkov oslovení zamestnávateľa, u ktorých žiaci vykonávali praktickú prípravu. Zo 116 oslovených sa vyjadrilo 53 respondentov (46 %).

Pozitívne posudzovali schopnosť žiakov dodržiavať bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, technologickú a pracovnú disciplínu. Na málo vyhovujúcej úrovni hodnotili samostatnú prácu žiakov (*aj so strojmi a zariadeniami*), vytváranie technickej dokumentácie a orientáciu v nej, úroveň technického myslenia a manuálnu zručnosť. Podľa ich vyjadrení chýbali niektorým jednotlivcom v odbore *poľnohospodár pre rozvoj vidieka* aj základné manuálne a praktické zručnosti, ktoré mali nadobudnúť počas základnej školy a v rodinnom prostredí. Za rezervy označili tiež schopnosť žiakov organizovať a koordinovať činnosť malej skupiny spolupracovníkov a ich slabé komunikačné zručnosti. Zároveň za potrebné pokladali prehĺbovanie znalostí žiakov v oblasti ovládania cudzieho jazyka (*najmä odbornej angličtiny*) v nadväznosti na prácu so špecifickým softvérom.

Podmienky výchovy a vzdelávania

V súlade so zámermi, ktoré si kontrolované subjekty stanovili v školských vzdelávacích programoch (ŠkVP), vytvárali podmienky pre zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu. Na **veľmi dobrej** úrovni boli zaistené v **6** školách, v **3** subjektoch boli hodnotené na **dobrej** úrovni, v **2** na **priemernej** (*graf č. 7*).

Graf č. 7 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

Pozitívne zistenia z jednotlivých kontrolovaných škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

- kontrolovaná SOŠ¹³ vzdelávala žiaka s telesným postihnutím, ktorému podľa vyjadrenia zástupkyne riaditeľky školy počas celého štúdia zabezpečila vyučovanie v tej istej triede v bezbarierovej časti elokovaného pracoviska

¹³ Súkromná obchodná akadémia, Kereskedelmi Magánakadémia, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo, organizačná zložka Súkromnej spojenej školy, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo

Negatívne zistenia z jednotlivých kontrolovaných škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

• Školskí inšpektori podľa predloženého rozvrhu hodín sledovali v SOŠ¹⁴ externé štúdium uskutočňované večernou formou. V čase kontroly sa vyučovanie nekonalo, čo vyvolalo pochybnosti o dodržiavaní organizácie tohto štúdia (*riaditeľka školy zrušenie vyučovania vysvetľovala neprítomnosťou pedagógov zo zdravotných dôvodov*).

• Z kontrolovaných 35 rôznych odborov mali 4 (11,4 %) odbornosť vyučovania odborných teoretických predmetov zaistenú na menej ako 70 % (*najnižšia odbornosť bola zistená v učebnom odbore mäsiar – 36,2 %*); odbornosť predmetov praktického vzdelávania zabezpečená na menej ako 70 % bola zistená v 2 (5,7 %) odboroch (*najnižšie zaistená bola v študijnom odbore obchodná akadémia v bilingválnom štúdiu – 67,3 %*).

✓ **základné priestorové zabezpečenie pre praktickú prípravu** stanovené príslušnými normatívmi nebolo dodržané v 2 SOŠ celkom v 2 študijných odboroch (5,1 % z kontrolovaných odborov)

✓ nedostatky v dodržiavaní príslušných normatívov **základného vybavenia priestorov pre teoretické odborné vzdelávanie** boli zistené v 1 SOŠ v 2 študijných odboroch (5,1 % z kontrolovaných odborov)

✓ nedostatky v dodržiavaní príslušných normatívov **základného vybavenia priestorov pre praktickú prípravu** boli zistené v 3 SOŠ celkom v 5 študijných odboroch (12,8 % z kontrolovaných odborov)

Vyučovacie **priestory pre všeobecné vzdelávanie** predovšetkým v nadväznosti na aktuálne počty žiakov v SOŠ vytvárali vhodné podmienky pre realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu. Výučba sa uskutočňovala v klasických kmeňových triedach (*niektoré boli zároveň odbornými učebňami*) i v zriadených odborných učebniach, absenciu telocvične (*chýbala v 2 školách*) riešili subjekty náhradnými priestormi či formou prenájmu. Triedy sa využívali podľa vypracovaných rozvrhov hodín a zverejnených prevádzkových poriadkov. V čase mimo vyučovania slúžili interiéry i exteriéry SOŠ žiakom aj pedagógom, organizovali sa v nich podujatia rôzneho charakteru pre verejnosť, priestory telocviční a multifunkčných ihrísk prenajímali školy na športové aktivity iným organizáciám. Vstupné a učebné priestory zväčša (73 %) nespĺňali kritériá bezbariérového prístupu. Pre vyučovanie všeobecnovzdelávacích predmetov bolo k dispozícii aj primerané základné **materiálne i prístrojové vybavenie**, dostatočné množstvo didaktickej techniky, vrátane informačno-komunikačných prostriedkov, ale didaktická technika nebola vo všetkých učebniach funkčná. Aj napriek zisteniam, že v telocvičniach sa nie vždy nachádzalo požadované športové náradie, uvedená skutočnosť nemala negatívny dopad na plnenie vzdelávacieho štandardu predmetu telesná a športová výchova. Vo vzťahu k pedagogickým stratégiám vymedzeným v ŠkVP bolo vybavenie vzdelávacieho prostredia postačujúce.

Priestorové podmienky pre odborné vzdelávanie boli kontrolované celkom v 39 vyučovaných odboroch, ktoré mali schválený normatív materiálno-technického a priestorového zabezpečenia (normatív) a v 4 odboroch bez normatívu. **Teoretické vyučovanie** realizovali subjekty vo vhodne zaistenom učebnom prostredí, pričom mnohé triedy sa využívali kumulovane pre edukáciu viacerých príbuzných odborov. **Praktická príprava** sa najčastejšie uskutočňovala v školských dielňach, ale aj v odborných učebniach, ktoré rovnako príbuzné odbory využívali spoločne, pričom aj účelne vzhľadom na počet žiakov a skupín odborov. Najmä vo vyšších ročníkoch štúdia žiaci praktickú prípravu obvykle vykonávali na základe uzatvorených zmlúv na pracoviskách zamestnávateľov, v jednom

¹⁴ Súkromná stredná odborná škola ekonomická Tercium, Palackého 14, Košice

prípade aj na pracoviskách vo vlastníctve zriaďovateľa. **Priestorové požiadavky** určené normatívom pre praktickú prípravu **nezabezpečil** subjekt v Nitrianskom kraji ¹⁵ (*študijný odbor obchodná akadémia – bilingválne štúdium*) a SOŠ v Žilinskom kraji ¹⁶ (*študijný odbor mechatronika*). Zistené nedostatky však nemali vplyv na plnenie požiadaviek na profil absolventa.

Stanovené základné **materiálno-technické vybavenie** pre vyučovanie **odborných teoretických predmetov** bolo zväčša zabezpečené, pričom mnohé učebne disponovali technikou aj nad rámec určeného materiálneho vybavenia. Pre vyučované odbory (*študijný odbor informačné a sieťové technológie, študijný odbor mechatronika*) škola v Žilinskom kraji ¹⁷ nezaistila všetky normatívom zadefinované položky, ale táto skutočnosť neovplyvnila negatívnym spôsobom plnenie profilu absolventa. Aj napriek tomu, že v niektorých kontrolovaných odboroch pre vyučovanie predmetov **praktickej prípravy** sa nenachádzali všetky normatívmi stanovené položky, SOŠ vytvorili vhodné podmienky pre rozvíjanie profesijných zručností svojich žiakov. Chýbajúce základné vybavenie riešili neraz vykonávaním časti praktického vyučovania (*vyučovanie niektorých tematických celkov*) žiakov na zmluvných pracoviskách. V splňaní vybavenosti v Košickom kraji ¹⁸ (*študijný odbor obchodná akadémia*), v Nitrianskom kraji ¹⁹ (*študijný odbor stavebníctvo, študijný odbor geodézia, kartografia a kataster*) a v Žilinskom kraji ²⁰ (*študijný odbor informačné a sieťové technológie, študijný odbor mechatronika*) boli zistené viaceré nedostatky, ale napriek tomu sa výchovno-vzdelávací proces realizoval v súlade s požiadavkami na profil absolventa. Zabezpečenie potrebného **vybavenia** pre výučbu odborov bez stanoveného normatívu umožňovalo kontrolovaným subjektom uskutočňovať odborné vzdelávanie v súlade so ŠVP.

Vybavenosť **učebnicami, učebnými textami** schválenými ministerstvom školstva v prevažnej miere (90,9 %) vyhovovala potrebám pedagogických zamestnancov i žiakov. Viaceré z odborných učebníc boli síce neaktuálne, ale učitelia uvádzali, že majú dostatok doplnkovej literatúry a s cieľom podporiť kvalitnú výučbu využívali aj odborné texty publikované na webových sídlach, ktoré boli vypracované v rámci rôznych projektov. Počas školskej inšpekcie vyučujúci rôznych predmetov v rozhovoroch konštatovali, že uplatňujú v edukácii často vlastné učebné texty vpracované z vhodných zdrojov internetu a z rôznych publikácií. Kompenzačné pomôcky, s výnimkou 1 subjektu, mali SOŠ pre začlenených žiakov zabezpečené.

Po prerokovaní v pedagogických radách a v orgánoch školskej samosprávy SOŠ zverejnili na webových sídlach a v printovej podobe vo svojich vnútorných priestoroch **školské poriadky** ²¹, v ktorých vymedzili a vecne formulovali základné pravidlá pre fungovanie školského vnútorného režimu s dôrazom na zaistenie bezpečnosti školského prostredia a ochrany zdravia žiakov. Preventívno-výchovné aktivity zamerané na predchádzanie sociálno-patologickým prejavom jednotlivcov zabezpečovali koordinátori prevencie podieľajúci sa tiež na monitorovaní ²⁴ a odhaľovaní nenáležitého správania sa žiakov. Monitoring zameraný na odkrývanie šikanovania a iného neželateľného konania

¹⁵ Súkromná obchodná akadémia, Kereskedelmi Magánakadémia, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo, organizačná zložka Súkromnej spojenej školy, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo

¹⁶ Stredná priemyselná škola Ignáca Gessaya, Sídl. Medvedzie I. 133/1 Tvrdošín, organizačná zložka Spojenej školy, Sídl. Medvedzie I. 133/1 Tvrdošín

¹⁷ Stredná priemyselná škola Ignáca Gessaya, Sídl. Medvedzie I. 133/1 Tvrdošín, organizačná zložka Spojenej školy, Sídl. Medvedzie I. 133/1 Tvrdošín

¹⁸ Súkromná stredná odborná škola ekonomická Tercium, Palackého 14, Košice

¹⁹ Stredná priemyselná škola stavebná, Cabajská 4, Nitra

²⁰ Stredná priemyselná škola Ignáca Gessaya, Sídl. Medvedzie I. 133/1 Tvrdošín, organizačná zložka Spojenej školy, Sídl. Medvedzie I. 133/1 Tvrdošín

²¹ Vid' správa – Bezpečnosť školského prostredia www.ssiba.sk

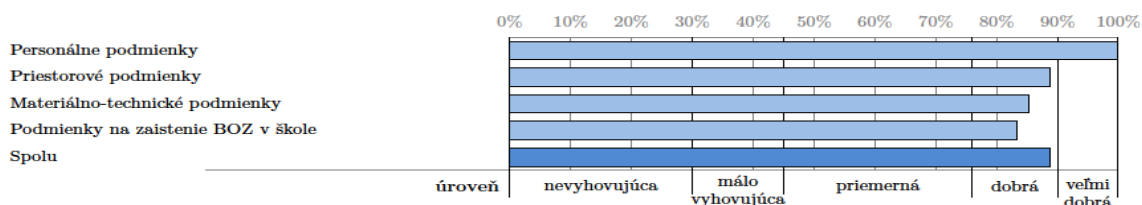
a vystupovania nerealizovala takmer polovica subjektov. Okrem 1 SOŠ boli **žiacke školské rady**²⁴ ustanovené, ich prácu usmerňovali určení pedagogickí zamestnanci.

Vyučovanie sa uskutočňovalo podľa vypracovaných rozvrhov hodín a pri jeho **organizácii** boli primerane zohľadňované fyziologické, psychické a hygienické potreby žiakov. Ojedinele na predmete odborný výcvik bolo zistené prekročenie najvyššie stanoveného počtu žiakov v skupine na jedného majstra odbornej výchovy, v niektorých subjektoch (27,3 %) sa vyskytlo nedodržanie maximálneho počtu vyučovacích hodín v jednom dni a v rovnakom počte škôl (27,3 %) i stanovenej dĺžky prestávky. O zásadách bezpečnosti práce, bezpečného správania sa a ochrany zdravia boli žiaci preukázateľne poučení na začiatku školského roku v úvodných hodinách jednotlivých predmetov a pred konaním školských alebo mimoškolských aktivít. Predložená dokumentácia k organizácii exkurzií, kurzov, odborných stáží a výletov bola kompletná a riadne vedená.

K pozitívnym faktom v oblasti **personálnych podmienok** prináležalo zaistenie výchovno-vzdelávacej činnosti pedagogickými zamestnancami, ktorí spĺňali kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky (*v menšom počte škôl sa vyskytovalo nesplňanie odborných kvalifikačných predpokladov niektorých pedagogických zamestnancov*). Celková odbornosť vyučovania v predmetoch všeobecného vzdelávania bola zabezpečená na 93,8 %, v praktickej príprave na 96,8 % a v teoretickom odbornom vzdelávaní celkom na 92,8 % (*nižšia odbornosť bola zistená v predmetoch teoretického odborného vzdelávania v učebných odboroch – 82,9 %*). Kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie spĺňali tiež riaditelia škôl, ale aj ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci a v súlade s príslušným právnym predpisom absolvovali alebo v čase školskej inšpekcie sa aktuálne zúčastňovali prípravy vedúcich pedagogických zamestnancov. V 1 subjekte v stanovenom rozsahu nevykonávala priamu vyučovaciu povinnosť zástupkyňa riaditeľky školy a v ďalšom bol poverený funkciou uvádzajúceho učiteľa pedagogický zamestnanec bez prvej atestácie.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli v školách na dobrej úrovni (graf č. 8).

Graf č. 8 Podmienky výchovy a vzdelávania

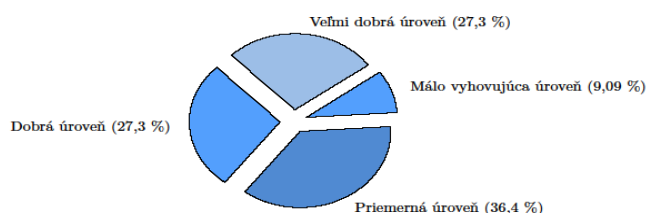
Riadenie školy

Školskí inšpektori kontrolovali vyhotovenie ŠkVP pre **43** vyučovaných študijných a učebných odborov. V **3** školách boli vypracované na **veľmi dobrej** úrovni²², v **3** na **dobrej**, v **4** na **priemernej** a v **1** subjekte úroveň programu bola hodnotená ako **málo vyhovujúca**²³ (graf č. 9).

²² Stredná odborná škola, Pruské 294, Pruské; Stredná priemyselná škola Ignáca Gessaya, sídl. Medvedzie I. 133/1, Tvrdošín, organizačná zložka Spojenej školy, Sídl. Medvedzie I. 133/1, Tvrdošín; Súkromná stredná odborná škola hutnícka Železiarní Podbrezová, Družby 554/64, Podbrezová

²³ Súkromná obchodná akadémia, Kereskedelmi Magánakadémia, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo, organizačná zložka Súkromnej spojenej školy, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo

Graf č. 9 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia *školských vzdelávacích programov*

Negatívne zistenia z kontrolovaných školských vzdelávacích programov

- neakceptovanie rámcových učebných plánov štátneho vzdelávacieho programu v **55 %** školských vzdelávacích programoch
- nerozpracovanie učebných osnov najmenej v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom v **55 %** školských vzdelávacích programoch

Školy vypracovali **ŠkVP** pre každý vyučovaný učebný a študijný odbor v štruktúre, ktorá bola v súlade s ustanoveniami školského zákona, s výnimkou 1 školy²⁴ (*chýbala časť týkajúca sa vnútorného systému kontroly a hodnotenia žiakov*). Všetky boli zverejnené na verejne prístupnom mieste, prerokované v pedagogickej rade, rade školy, ale 4 SOŠ (36 %) ich neprerokovali so stavovskou organizáciou. Neúplný opis priestorových podmienok, ich nerozčlenenie na kmeňovú školu a elokované pracovisko, chýbajúce informácie o materiálo-technickom zabezpečení neposkytovali komplexný obraz o zabezpečení reálnych **podmienok výchovy a vzdelávania** v subjekte. Realizáciu nastavených vlastných cieľov v tejto škole v menšej miere umožňovali aktuálne personálne a priestorové podmienky (*odbornosť vyučovania cudzieho jazyka, odborných ekonomických predmetov vyučovaných v druhom vyučovacom jazyku; priestorové podmienky na elokovanom pracovisku*). V ostatných SOŠ stanovené **ciele výchovy a vzdelávania** zodpovedali reálnym podmienkam a vychádzali z celkovej vízie škôl i z požiadaviek určených v **profile absolventa**. Profily boli riadne zadefinované, opierali sa o kľúčové kompetencie uvedené v štátnych vzdelávacích programoch (ŠVP) a smerovali prevažne k lepšiemu uplatneniu sa absolventov na trhu práce. Súčasťou všetkých kontrolovaných programov boli aj **podmienky ukončovania štúdia**.

Realizácia výchovy a vzdelávania podľa príslušných ŠVP prostredníctvom ŠkVP sa neuskutočnila v 45 % kontrolovaných škôl z dôvodu nedostatkov vo vypracovaných učebných plánoch alebo učebných osnovách.

Vyhotovené **učebné plány** (UP) akceptovali rámcové učebné plány (RUP) len v 5 školách (45 %). SOŠ nerespektovali celkový stanovený minimálny a maximálny týždenný počet hodín predmetov všeobecného vzdelávania i predmetov odbornej prípravy; do učebných plánov nezaradili niektoré vyučovacie predmety (*informatika, predmet pre realizáciu praktickej prípravy*²⁵, *druhý cudzí jazyk v externej forme štúdia*²⁶); nesprávne začlenili vyučovacie predmety (*aj voliteľné*) do príslušných vzdelávacích oblastí (*prípadne do nich začlenili predmety, ktoré škola nevyučovala*); nevyučovali predmety v určených ročníkoch. Neakceptovanie **poznámok** k RUP v UP alebo absencia vlastných poznámok sa vyskytli v 55 % škôl, niekde neboli upravené na podmienky školy alebo neboli úplné. Všetky subjekty využili **disponibilné** hodiny na modifikáciu učebného plánu v predmetoch všeobecného a teoretického odborného vzdelávania i praktickej prípravy.

²⁴ Obchodná akadémia, Mládežnícka 158/5, Sered'

²⁵ Súkromná stredná odborná škola technická, Dr. Janského 10, Žiar nad Hronom

²⁶ Súkromná obchodná akadémia, Kereskedelmi Magánakadémia, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo, organizačná zložka Súkromnej spojenej školy, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo

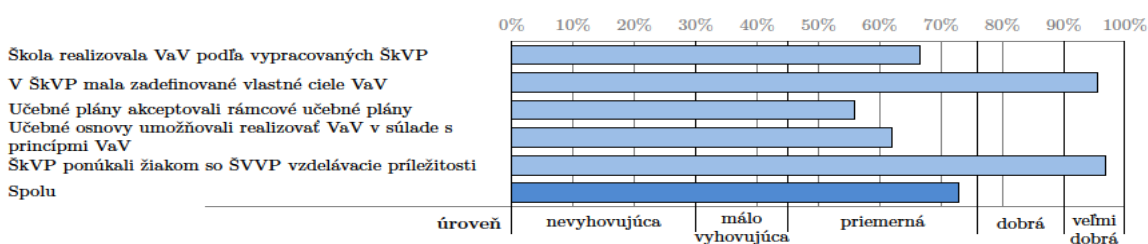
Učebné osnovy (UO) v rozsahu vyučovania jednotlivých vyučovacích predmetov podľa UP nerozpracovalo 27 % SOŠ.

Nerozpracovanie UO najmenej v rozsahu vzdelávacích štandardov sa preukázalo vo viac ako polovici škôl. Najviac nedostatkov bolo v predmetoch anglický jazyk a matematika. V predmete cudzí jazyk (*anglický*) v niektorých subjektoch²⁷ obsah vzdelávania kopíroval rozpis jednotlivých lekcii (*názvy a obsahové zameranie*) používanej učebnice, absentovala v ňom systematická implementácia kompetencií a funkcií jazyka ako povinnej súčasti obsahu vzdelávania, v dôsledku čoho zadefinované očakávané výstupy nekorešponovali s výkonovým štandardom v oblasti komunikačných jazykových činností a stratégií. Rovnaké nedostatky boli zistené aj v ďalšej škole²⁸ s bilingválnym štúdiom (*obchodná akadémia – bilingválne štúdium*), v ktorej navyše členenie učiva druhého vyučovacieho jazyka v 1. ročníku na obsahovo neprepojené zložky gramatika a konverzácia a tiež jeho osvojovanie nad rámec vzdelávacieho štandardu (*realie a literatúra*) spôsobilo menej účelné využitie hodinovej dotácie v nadväznosti na osvojovanie učiva odborných predmetov v anglickom jazyku od 2. ročníka. V tejto škole bol zistený aj nesúlad zadefinovaných očakávaných výstupov žiakov v 4. a 5. ročníku so ŠVP pre úroveň C1. V predmete matematika chýbalo rozpracovanie vzdelávacích štandardov niektorých tematických celkov v 3 školách²⁹ (*najmä celky súvisiace s elementárnou finančnou matematikou*), prípadne neboli vypracované pre niektorý ročník³⁰. Obsah praktickej prípravy nenadväzoval na teoretické odborné vzdelávanie alebo mal teoretický charakter v 1 kontrolovanom subjekte³¹.

Informácie týkajúce sa spôsobu a organizácie určených **kurzov**, účelových cvičení, odborných účelových kurzov boli súčasťou ŠkVP vo všetkých školách (*s výnimkou 1*).

SOŠ (90 %) deklarovali vo svojich vzdelávacích programoch úpravu podmienok výchovy a vzdelávania pre žiakov so **ŠVVP**. Len v jednom subjekte³² nebola v ŠkVP obsiahnutá ponuka a určené podmienky výchovy a vzdelávania pre žiakov so **ŠVVP**. Väčšina začlenených žiakov však mala špecifické poruchy učenia, pri ktorých podľa zdravotných požiadaviek vyučovaných študijných odborov (*skupina odborov stavebníctvo, geodézia a kartografia*) je potrebné individuálne zvážiť vhodnosť štúdia pre takýchto žiakov. U všetkých žiakov so **ŠVVP** chýbalo vyjadrenie všeobecného lekára a poradenského zariadenia o schopnosti študovať zvolený odbor.

Graf č. 10 Školský vzdelávací program

²⁷ Stredná odborná škola, Bratislavská 439/18, Dubnica nad Váhom; Súkromná stredná odborná škola technická, Dr. Janského 10, Žiar nad Hronom; Obchodná akadémia, Jesenského 259/6, Považská Bystrica

²⁸ Súkromná obchodná akadémia, Kereskedelmi Magánakadémia, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo, organizačná zložka Súkromnej spojenej školy, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo

²⁹ Súkromná obchodná akadémia, Kereskedelmi Magánakadémia, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo, organizačná zložka Súkromnej spojenej školy, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo; Stredná priemyselná škola stavebná, Cabajská 4, Nitra; Obchodná akadémia, Mládežnícka 158/5, Sereď

³⁰ Stredná odborná škola, Bratislavská 439/18, Dubnica nad Váhom

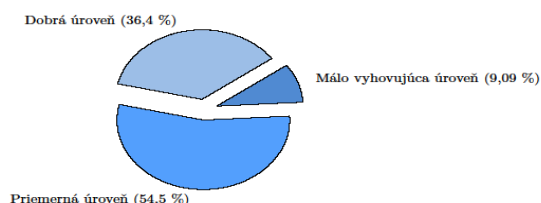
³¹ Stredná priemyselná škola stavebná, Cabajská 4, Nitra

³² Stredná priemyselná škola stavebná, Cabajská 4, Nitra

Okrem ŠkVP sa v oblasti **riadenie škôl** kontrolovali ďalšie kritériá hodnotenia – *pedagogické riadenie, vnútorný systém kontroly a hodnotenia, klíma a kultúra školy, služby školy*. V uvedenej oblasti boli **4** subjekty hodnotené na **dobrej** úrovni, **6** škôl dosiahlo úroveň **priemernú** a **1** SOŠ bola hodnotená na úrovni **málo vyhovujúcej**³³ (graf č. 11).

Graf č. 11 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia v oblasti **riadenie** (vrátane hodnotenia ŠkVP)

Negatívne zistenia z jednotlivých kontrolovaných škôl v oblasti riadenie škôl

- Nad rámec právnych predpisov škola v Nitrianskom kraji³⁴ realizovala tzv. komisionálne skúšky na doklasifikáciu (v prípade, že žiaci nemali dostatočný počet známok stanovený v kritériách hodnotenia jednotlivých predmetov) a tzv. dodatočné komisionálne skúšky (pri vysokom počte vymeskaných hodín), ku ktorým riaditeľ školy nevydával rozhodnutia. Skúšky sa nezaznamenávali do katalógových listov a nemali jednoznačne stanovené pravidlá, čím nebolo zaistené dodržiavanie objektívnosti klasifikácie žiakov.
- Riaditeľka školy v Trnavskom kraji³⁵ oslobodila 16 žiakov od štúdia predmetu telesná a športová výchova, pričom im uložila absolvovať preskúšanie z teoretických vedomostí, na základe ktorých mali byť z daného predmetu hodnotení na vysvedčení.

Činnosť škôl sa riadila internými predpismi a pokynmi, ktoré vymedzovali aktivity smerujúce k zabezpečeniu deklarovaných zámerov v oblasti výchovy a vzdelávania, boli aktuálne a zároveň všetky zásadné školské dokumenty subjekty prerokovali v pedagogických radách. Hlavné úlohy patriace do pedagogickej sféry boli formulované konkrétne a s určenou zodpovednosťou za ich splnenie. **Pedagogickú dokumentáciu** okrem komisionálnych skúšok viedli školy (72,7 %) na tlačivách podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva. Zistené negatívne skutočnosti sa týkali najčastejšie nekonkrétnych zápisov v triednych knihách (*nekorešpondovali s učebnými osnovami, prípadne zapísané učivo sa nezhodovalo s reálne odučenou témou v čase školskej inšpekcie*) a tiež v niektorých zmluvách o poskytovaní praktického vyučovania chýbali určené náležitosti. Závažné nedostatky sa vyskytli v 2 SOŠ v Nitrianskom kraji – v protokoloch o komisionálnych skúškach³⁶ absencia viacerých príslušných častí vytvárala predpoklad, že klasifikácia žiaka na základe výsledkov skúšky bola neobjektívna (*najmä nevidovaním otázok k ústnej forme nebol preukázaný obsah skúšania v zmysle prebraného učiva za príslušné klasifikačné obdobie*) a v dokumentácii s dlhodobou archivačnou lehotou³⁷ (*triedne knihy, katalógové listy, triedne výkazy*) sa nachádzali nekompletné, chybné a výrazne nedôsledne vyplňané záznamy. Formálne nedostatky, ktoré nemali vplyv na úroveň výchovno-vzdelávacej činnosti, v priebehu trvania priameho inšpekčného výkonu subjekty na podnet školských inšpektorov

³³ Súkromná obchodná akadémia, Kereskedelmi Magánakadémia, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo, organizačná zložka Súkromnej spojenej školy, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo

³⁴ Stredná priemyselná škola stavebná, Cabajská 4, Nitra

³⁵ Obchodná akadémia, Mládežnícka 158/5, Sereď

³⁶ Stredná priemyselná škola stavebná, Cabajská 4, Nitra

³⁷ Súkromná obchodná akadémia, Kereskedelmi Magánakadémia, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo, organizačná zložka Súkromnej spojenej školy, Ul. Sv. Štefana 648/36, Štúrovo

odstránili (*neúplné a nepresné údaje a zápisy*). Viaceré SOŠ viedli triedne knihy a evidenciu známok elektronicky.

V **rozhodovacom procese** riaditeľov sa objavovali (63,6 %) pochybenia, pričom mnohé rozhodnutia neboli vydané v zmysle platných právnych predpisov a zároveň nie vždy ich triedni učitelia zaevidovali v príslušnej dokumentácii. Často sa vyskytovalo nevydávanie rozhodnutí o povolení vykonať komisionálnu skúšku alebo aj o oslobodení žiaka od štúdia predmetu telesná a športová výchova, prípadne boli tieto rozhodnutia vydané so spätnou platnosťou. Zistilo sa tiež, že riaditeľ vydal rozhodnutia o individuálnom vzdelávaní žiaka (*namiesto rozhodnutia o umožnení štúdia podľa individuálneho učebného plánu*), ale individuálne učebné plány neboli vypracované alebo ich vyhotovenia neboli kompletne. Rovnako bolo zistené, že subjekt v rozhodovacom procese nepostupoval zhodne pri prijímaní jednotlivých žiakov z inej školy prestupom, inokedy v rozhodnutiach o povolení zmeny študijného odboru žiakovi nebola dokladovaná jeho zdravotná spôsobilosť na štúdium.

Predložená dokumentácia potvrdila, že **prijímacie konanie** s výnimkou určenia kritérií na úspešné vykonanie prijímacej skúšky (*2 subjekty pre žiakov so zdravotným znevýhodnením neurčili kritériá s prihliadnutím na ich zdravotné znevýhodnenie a v ďalšej škole neboli úplné*) SOŠ zabezpečili bez nedostatkov.

Do skvalitňovania výchovno-vzdelávacieho procesu škôl riaditelia sporadicky zaangažovali **predmetové komisie**, ktoré sa vo svojej činnosti orientovali predovšetkým na organizáciu súťaží, exkurzií, na zabezpečenie krúžkovej činnosti, na štatistické vyhodnocovanie úrovne vyučovania (*konštruktívna analýza príčin nedostatkov chýbala*). Koordinačnú funkciu plnili pri inovovaní učebných osnov a zadaní na ústnu a praktickú formu internej časti maturitnej skúšky či pri zjednocovaní kritérií hodnotenia a klasifikácie žiakov. Na mikroriadení participovali odbornou-metodickou činnosťou (*realizovanie otvorených hodín*) i kontrolnou (*vzájomné hospitácie*), ale v prevažnej miere vykonávanie vzájomných hospitácií bez stanovenia cieľa a následnej analýzy výsledkov nesmerovalo k zlepšovaniu výučby. Spoločným pozitívnym znakom viacerých predmetových komisií bola úzka spolupráca pri tvorbe učebných textov a prezentácií, ktoré si vzájomne poskytovali a tiež boli k dispozícii žiakom na školskom serveri. V predložených zápisniciach zvyčajne proklamovali uplatňovanie inovatívnych metód a foriem práce, ale aj realizovanie interného vzdelávania formou vypracovaných metodických materiálov alebo formou verbálneho odovzdávania si pedagogických skúseností a informácií z absolvovaných vzdelávaní (54,5 %), čo však málo korešpondovalo tiež s vyjadreniami žiakov v dotazníkoch zadaných školskou inšpekciou. Niektorí z nich na otázku, čo by v škole zmenili o. i. uvádzali metódy vysvetľovania, modernizáciu spôsobu vyučovania, ale objavil sa i názor, že odborné vedomosti učiteľov sú nedostatočné. V jednej z kontrovaných škôl v Košickom kraji³⁸ predmetové komisie neboli zriadené.

Riaditelia SOŠ vytvárali vhodné podmienky pre ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov, podporovali ich odborný rast s úmyslom skvalitňovať výchovno-vzdelávací proces školy. **Ročné plány kontinuálneho vzdelávania** boli vypracované v súlade s výchovno-vzdelávacími zámermi stanovenými v ŠkVP.

Subjekty zväčša nemali vyhotovený samostatný dokument týkajúci sa **vnútorného systému kontroly a hodnotenia** žiakov. Kritériá hodnotenia boli súčasťou učebných osnov jednotlivých predmetov, vo všeobecnej rovine bola táto oblasť rozpracovaná v ŠkVP, prípadne sa v školskom programe vyskytoval iba prepis metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu stredných škôl, podrobnejšie mali SOŠ vnútorný systém kontroly a hodnotenia uvedený v školskom poriadku. Ojedinele sa na webovom sídle školy nachádzali zadefinované

---

³⁸ Súkromná stredná odborná škola ekonomická Tercium, Palackého 14, Košice

všeobecné zásady, formy, metódy, či nástroje hodnotenia alebo zverejnené spôsoby, ako učitelia jednotlivých predmetov získavajú podklady pre hodnotenie.

Komplexne rozpracované kritériá na **hodnotenie pedagogických zamestnancov** boli zvyčajne súčasťou viacerých dokumentov školy, menej obvykle boli samostatným interným materiálom. Vyhotovené plány **kontrolnej činnosti**, v ktorých bola kontrola zameraná v dostatočnom rozsahu na všetky oblasti výchovno-vzdelávacieho procesu (90,9 %), zaisťovali očakávania, že systém bude efektívny a funkčný. V oblasti edukácie však hospitačná činnosť bola sporadická, veľakrát výrazne formálna (*ojedinele nebola vykonávaná vôbec*), často z nej nevyplnili žiadne nedostatky a len v nízkom počte škôl viedla k skvalitneniu vyučovacieho procesu. Vedúci pedagogickí zamestnanci výsledky kontrolných zistení v malej miere (54,5 %) analyzovali a prijímali opatrenia na zlepšenie (63,6 %) a následne akceptácii opatrení venovali nízku pozornosť (36,4 %). V niektorých subjektoch sa ako málo účinná potvrdila aj kontrola vedenia pedagogickej dokumentácie, práce predmetových komisií a formálnosť či sporadickosť vnútornej kontroly preukázali tiež zistenia školskej inšpekcie, ktoré sa týkali klasifikácie a hodnotenia žiakov. Nižší počet známok ako určoval platný právny predpis mali vzhľadom na týždennú hodinovú dotáciu stanovenú v učebnom pláne školy viacerí žiaci vo viacerých predmetoch z dôvodu nepostačujúcej frekvencie skúšania, nevykonávania priebežnej klasifikácie počas klasifikačného obdobia, ale aj z dôvodu nedôslednej evidencie hodnotenia. Vedúci pedagogickí zamestnanci zväčša nezovšeobecňovali výsledky z kontroly v rámci predmetových komisií či pedagogických rád, v dôsledku čoho nebola zabezpečená priebežná informovanosť pedagógov o oblastiach vyžadujúcich si zlepšenie.

Riaditelia subjektov v čase konania školských inšpekcií v rozhovoroch konštatovali, že poznajú slabé stránky svojich škôl nielen v oblasti výchovno-vzdelávacieho procesu, ale aj v oblasti pedagogického riadenia. V dotazníkoch potvrdili, že **sebahodnotenie** pokladajú za užitočný nástroj zvyšovania kvality školy a nevnímajú ho ako ďalšiu byrokratickú záťaž. Niektorí uvádzali, že pravidelne monitorujú vyučovací proces a jeho výsledky či klímu školy, ale spôsob získavania údajov a získané výsledky nevedeli preukázať, pričom za aktuálne sebahodnotenie považovali aj pravidelné koncoročné vyhodnocovacie správy o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach škôl. Hoci 4 (36,4 %) z riaditeľov deklarovali v informačnom dotazníku zadanom školskou inšpekciou realizáciu sebahodnotenia školy, v konečnom dôsledku systematické, plánované sebahodnotiace procesy bolo možné pozorovať iba v 1 SOŠ. V niektorých kontrolovaných subjektoch boli identifikované prvky sebahodnotenia – školy s uplatnením vyhotovených nástrojov (*dotazníkov*) analyzovali stav vo vybraných oblastiach, v niektorých prípadoch sformulovali aj opatrenia na zlepšenie, efektívnosť ich plnenia však nevyhodnocovali.

Všetky sledované subjekty ponúkali svojim žiakom rozmanité **aktivity mimo vyučovania**, vytvárali im príležitosti pre naplnenie záujmov v profesijnej oblasti i pre realizovanie záľub v oblasti osobnej. Organizovaním krúžkov zabezpečovali pedagogickí zamestnanci žiakom zmysluplné využívanie voľného času, jednotlivcov zapájali do projektov národných i medzinárodných, odborných i športových súťaží, predmetových olympiád, umožňovali im zúčastňovať sa zahraničných odborných stáží, ktoré podporovali nielen odborný rast jednotlivcov, ale vytvárali predpoklady pre rozvoj ich jazykových kompetencií. Mnohé SOŠ udržiavali aktívne partnerstvá so školami aj v zahraničí, 4 (36,4 %) z nich sa prezentovali vydávaním vlastného časopisu. Žiaci prejavovali o činnosť mimo školy záujem.

Realizáciou aktivít mimo vyučovania posilňovali pedagogickí zamestnanci priaznivú **klímu a kultúru školy** a podporovaná bola aj esteticky a kultúrne upravenými školskými priestormi. Na základe priameho pozorovania na väčšine hospitácií konštatovali školskí inšpektori prevládajúce pozitívne vyučovacie prostredie, ale na zistenie celkovej klímy školy,

na overenie **vzájomných vzťahov medzi učiteľmi a žiakmi** zadali 556 žiakom **dotazníky**. Z vyhodnotených dotazníkov vyplynulo, že v **10 SOŠ** (90,9 %) žiakom vzájomné vzťahy s pedagogickými zamestnancami neposkytovali **pocit istoty, psychického bezpečia, nepodporovali priaznivú atmosféru vyučovania**. Približne tretina žiakov uviedla, že im prekáža prístup niektorých vyučujúcich (*zosmiešňovanie, ponižovanie či neprimerané nároky*) a rovnako približne len tretina opýtaných vyslovila presvedčenie, že učitelia im umožňujú vyjadrovať v škole svoje názory, ale v oveľa nižšej miere im umožňujú diskutovať o nich, čo v konečnom dôsledku preukázali aj zistenia z hospitácií (*nie všetci pedagógovia v edukácii využívali také metódy a formy, ktoré by žiakom vytvárali vhodné príležitosti a dostatočný priestor na prezentovanie názorov či hodnotových postojov*). Z dotazníkov zároveň vyplynulo, že iba v **1 SOŠ** (9,1 %) vyučujúci **cielene podporovali osvojenie a využívanie efektívnych stratégií učenia sa žiakov**. Len približne tretina respondentov konštatovala, že učitelia ich vedú k samostatnému učeniu sa a hodnotia ich výsledky tak, aby im ukázali ako sa zlepšiť a zároveň približne rovnaký počet oslovených uviedol, že k žiakom pristupujú podľa ich schopností (*výsledky z hospitácií tiež potvrdili, že diferenciacia úloh a činností vzhľadom na rozdielne schopnosti a zručnosti žiakov bola aplikovaná v nízkej miere*). Podobné množstvo opýtaných sa vyjadrilo, že poznatky z viacerých predmetov uplatňujú v projektoch, ktoré sú súčasťou vzdelávania. Za zaujímavé nepovažovalo vyučovanie 22,6 % žiakov (*ich vyjadrenia mohli byť ovplyvnené aj faktom, že na niektorých vyučovacích hodinách pedagogickí zamestnanci skôr výnimočne uplatňovali inovatívne formy a metódy vyučovania, čo preukázali rovnako aj zistenia z hospitácií*) a 32,4 % z nich vyslovilo presvedčenie, že vyučujúci sa o ich záľuby nezaujímajú.

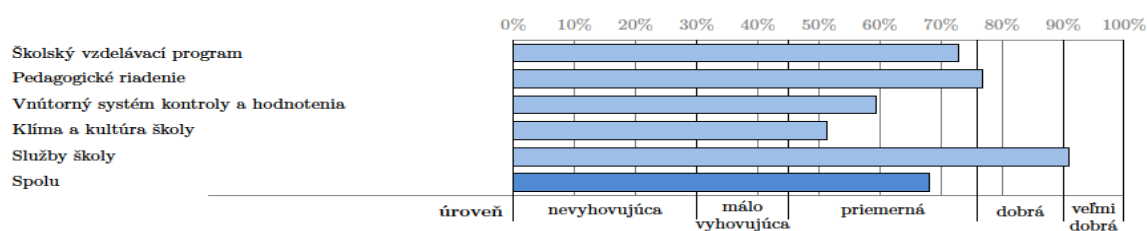
Dotazníky zamerané na zisťovanie **klímy školy** boli zadané aj **pedagogickým zamestnancom**. Na základe výsledkov možno konštatovať, že klíma bola otvorená, vo všeobecnosti ju charakterizovala dôvera v učiteľskom zbore, súdržnosť pedagógov a pevný, stabilný systém riadenia. Hodnoty všetkých sledovaných dimenzií sa nachádzali v pásme bežných hodnôt, pričom hodnoty dimenzií *ústretové správanie riaditeľa školy, angažované správanie učiteľov, direktívne správanie riaditeľa školy* boli na úrovni slovenského priemeru. Lepšie ako slovenský priemer sa javili hodnoty dimenzie *sociálna blízkosť učiteľov* – respondenti uvádzali, že v pedagogickom zbore sú vzťahy priateľské, prípadné konflikty vedú riešiť vecne a s nadhľadom, vzájomne si pomáhajú, osobne sa dobre poznajú a v kolektíve panuje vzájomný rešpekt. K pozitívnym zisteniam prináležala skutočnosť, že pedagógovia v dotazníkoch nepotvrdili svoju *frustrovanosť* – podľa ich názoru riadenie školy nie je poznačené byrokratizmom a manažerizmom, nepociťujú prevahu rutinných povinností na úkor výučby, priaznivo vnímajú vzťahy medzi kolegami.

Poradenské **služby školy** smerované k žiakom, k ich zákonným zástupcom, k pedagógom boli funkčné (90,9 %), pričom viacerí výchovní poradcovia poskytovali žiakom aj poradenstvo v oblasti profesijnej. Pre svoju činnosť mali zabezpečené vhodné podmienky a stanovené konzultačné hodiny na riešenie aktuálnych výchovných a vzdelávacích problémov jednotlivcov (*vrátane žiakov so ŠVVP*), na riešenie problematických vzťahov v žiackych kolektívoch. Zvyčajne ako efektívna sa preukázala ich súčinnosť s odbornými zamestnancami poradenských zariadení a v jednej škole bola žiakom k dispozícii aj psychologička (*jeden deň v týždni*). K negatívnym zisteniam v kontrolovanom subjekte Nitrianskeho kraja patrilo zabezpečenie služieb výchovného poradenstva len v kmeňovej škole a prevažne len v oblasti kariérového poradenstva.

Medzi školami a rodičmi prevládala korektná vzájomná spolupráca. O vzniknutých výchovných i vzdelávacích problémoch žiakov v prevažnej miere SOŠ bezodkladne zákonných zástupcov informovali, pričom najmä v nižších ročníkoch rodičia na podnety reagovali výraznejšie.

Riadenie školy bolo v školách na priemernej úrovni (graf č. 12).

Graf č. 12 Riadenie školy

Závery

Výchova a vzdelávanie sa v polovici sledovaných škôl neuskutočňovali podľa príslušných štátnych vzdelávacích programov prostredníctvom **školských vzdelávacích programov** z dôvodu vážnych nedostatkov v **učebných plánoch** a v **učebných osnovách**. Kontrolované subjekty nerešpektovali stanovené minimálne týždenné počty hodín, nezaradili do vyučovania niektoré predmety, prípadne ich nevyučovali v požadovaných ročníkoch. Väčšina SOŠ rozpracovala učebné osnovy v rozsahu vyučovania jednotlivých predmetov podľa učebných plánov, avšak v menej ako polovici škôl boli vyhotovené v rozsahu vzdelávacích štandardov. Napriek tomu, že úpravu podmienok výchovy a vzdelávania pre žiakov so **špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** deklarovali všetky školy (*okrem jednej*) a všetky tiež vypracovali pre týchto žiakov individuálne výchovno-vzdelávacie programy, priamym pozorovaním bolo rešpektovanie vzdelávacích potrieb týchto žiakov zistené len na troch pätinách hodín.

K silným stránkam v oblasti **riadenie školy** patrili rôznorodé **aktivity mimo vyučovania**, ktoré zabezpečovali pedagogickí zamestnanci pre svojich žiakov s cieľom zaistiť im zmysluplné využívanie voľného času. Účinnou sa ukázala aj spolupráca výchovných poradcov s odbornými zamestnancami poradenských zariadení najmä v súvislosti s vytváraním vhodných vzdelávacích podmienok pre žiakov so ŠVVP. Zlepšenie si vyžadoval **rozhodovací proces**, ktorého úroveň bola celkovo málo vyhovujúca. Mnohé rozhodnutia boli vydané v rozpore s právnymi predpismi alebo riaditelia škôl ich v niektorých prípadoch nevydávali vôbec. Rovnako nekompletnosť **pedagogickej dokumentácie**, jej neprehľadné a chybné vedenie v niektorých subjektoch jednoznačne poukázali na závažné porušovanie nastavených právnych noriem, pričom zistené nedostatky hlavne v protokoloch o komisionálnych skúškach viedli k pochybnostiam o objektívnosti klasifikácie žiakov. Vo všeobecnosti sa **predmetové komisie** málo efektívne zapájali do procesu skvalitňovania edukácie a takmer v polovici sledovaných SOŠ sa nepodieľali ani na internom vzdelávaní pedagogických zamestnancov, na odovzdávaní si skúseností a informácií z absolvovaných vzdelávaní aj keď tieto úlohy mali zadané vo svojich plánoch činnosti. **Plány vnútornej kontroly** vyhotovené so zreteľom na všetky oblasti výchovy a vzdelávania v praxi neboli funkčne uplatňované. Účinnosť kontrolného systému ovplyvnili nedôsledné analyzovanie a vyhodnocovanie negatívnych zistení vo výchovno-vzdelávacom procese, v nízkej miere prijímanie opatrení na odstránenie nedostatkov, ale aj nezovšeobecňovanie kontrolných zistení na zasadnutiach pedagogických rád či predmetových komisií s cieľom informovať pedagogických zamestnancov o oblastiach vyžadujúcich si zlepšenia. V čase konania školských inšpekcií riaditelia SOŠ v rozhovoroch uvádzali, že poznajú slabé stránky školy v oblasti pedagogického riadenia i v oblasti výchovno-vzdelávacieho procesu a tiež v zadaných dotazníkoch sa vyjadrili, že autoevalváciu považujú za užitočný nástroj zvyšovania kvality školy, ale realizovanie plánovaných systematických **sebahodnotiacich procesov** bolo zistené iba v 1 subjekte. V dotazníkoch, ktoré školská inšpekcia zadala žiakom, takmer polovica respondentov uviedla, že vzťahy s učiteľmi nevytvárajú priaznivú atmosféru vyučovania, neposkytujú im v škole pocit istoty a psychického bezpečia.

A zároveň len o niečo viac ako polovica opýtaných sa vyjadrila, že vyučujúci podporujú v procese výučby osvojovanie si a využívanie efektívnych stratégií učenia sa. Výsledky dotazníkov, ktoré zadali školskí inšpektori aj pedagogickým zamestnancom na overenie klímy školy, preukázali, že v učiteľských zborm predvádzala medzi pedagógmi dôvera, súdržnosť, priateľské vzťahy a systém riadenia považovali za pevný a stabilný.

K pozitívnym faktom v oblasti **podmienky výchovy a vzdelávania** patrilo riaditeľmi škôl zabezpečenie výchovno-vzdelávacej činnosti pedagogickými zamestnancami, ktorí spĺňali kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky. Úroveň **personálnych podmienok** však rovnako pozitívnym spôsobom ovplyvnila skutočnosť, že kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie spĺňali aj vedúci pedagogickí zamestnanci. Sledované SOŠ vytvorili pre realizáciu **odborného teoretického vzdelávania a praktickej prípravy** zväčša vhodné **materiálno-technické a priestorové podmienky**. Napriek tomu, že pre niektoré vyučované odbory nezaistili v plnom rozsahu normatívmi určené požiadavky, uvedené zistenie nemalo negatívny dopad na plnenie požiadaviek na profil absolventa. Chýbajúce stanovené položky z normatívo obvykle školy riešili využívaním pracovísk zamestnávateľov na základe uzatvorených zmlúv o poskytovaní praktického vyučovania. Primerané podmienky boli vytvorené aj pre výučbu odborov, ktoré nemali schválené normatívy, umožňovali žiakom v priebehu štúdia dosiahnuť kompetencie vymedzené obsahovým a výkonovým štandardom deklarovaným v príslušnom štátnom vzdelávacom programe. Učebné priestory či materiálne vybavenie pre **všeobecné vzdelávanie** poskytovali vyhovujúce prostredie pre realizáciu edukácie vo vzťahu k pedagogickým stratégiám, ktoré subjekty definovali vo svojich ŠkVP. Stanovená **organizácia vyučovania** prevažne umožňovala optimálne dodržiavanie fyziologických, psychických a hygienických potrieb žiakov.

Vo **výchovno-vzdelávacom procese** boli najviac rozvíjané pracovné návyky a zručnosti žiakov a ich komunikačné a poznávacie kompetencie. Učitelia sprístupňovali nové poznatky zrozumiteľným spôsobom, ojedinele s nízkou variabilitou uplatnených metód a foriem vyučovania. Zadávanie úloh žiakom na rozvoj vyšších myšlienkových procesov len na tretine vyučovacích hodín neprispievalo k pochopeniu preberaných tém v širších vzájomných súvislostiach. K rozvíjaniu pracovných zručností boli jednotlivci vedení najmä v predmetoch praktickej prípravy, v ktorých sa aj najviac využívali učebné pomôcky. Žiaci zväčša poznali správne pracovné postupy, aj keď v niektorých prípadoch mali problém pracovať samostatne a výsledok ich činnosti nebol vždy v požadovanej kvalite. Komunikačné kompetencie boli oslabené z dôvodu lexikálneho a gramatického deficitu žiakov v predmetoch cudzích jazykov, ale aj z dôvodu problémov vo vyjadrovaní sa jednotlivcov v štátnom jazyku. V predmetoch slovenský a anglický jazyk boli pozorované výrazné nedostatky vo vedomostiach žiakov. Občianske a sociálne kompetencie neboli dostatočne podporované zadávaním úloh na spoluprácu v skupinách a vytváraním príležitostí na prezentovanie hodnotových postojov žiakov. Zlepšenie si vyžadovalo aj vytváranie priestoru na sebahodnotenie jednotlivcov a ich podnecovanie na hodnotenie rovesníckych výkonov. V prípade, že takáto možnosť bola žiakom daná, niektorí jednotlivci ju na sebareflexiu dokázali využiť i napriek tomu, že schopnosť ich argumentácie bola nižšia.

Výrazne pozitívne zistenia

- organizovanie školských i mimo školských aktivít pedagogickými zamestnancami pre zabezpečenie príležitostí žiakom na zmysluplné využívanie voľného času

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- uskutočňovanie výchovy a vzdelávania podľa príslušného štátneho vzdelávacieho programu prostredníctvom školského vzdelávacieho programu (vyhotoviť učebné plány korešpondujúce s rámcovými učebnými plánmi príslušných štátnych vzdelávacích programov, učebné osnovy predmetov rozpracovať v rozsahu vzdelávacích štandardov)
- vydávanie rozhodnutí v súlade s platnými právnymi predpismi
- uplatňovanie efektívnych nástrojov na zisťovanie kvality vyučovacieho procesu a zovšeobecňovanie výsledkov kontroly na zasadnutiach predmetových komisií i na pedagogických radách
- zaangažovanie pedagogických zamestnancov do sebahodnotiacich procesov so zámerom zlepšenia, prípadne zachovania kvality procesu výchovy a vzdelávania v škole
- využívanie informácií od fyzických a právnických osôb o úrovni vedomostí a zručností žiakov vykonávajúcich praktickú prípravu na ich pracoviskách a uplatňovanie negatívnych zistení pri odstraňovaní nedostatkov vo vzdelávaní
- zabezpečenie pozitívnej atmosféry výchovno-vzdelávacieho procesu povzbudzujúcim, prívetivým a empatickým prístupom pedagógov k žiakom a cieľavedomé, systematické budovanie vzájomného rešpektu s cieľom poskytnúť žiakom pocit psychického bezpečia a istoty
- vytváranie príležitostí žiakom na prezentovanie názorov, hodnotových postojov, ale aj na otvorený dialóg a slobodnú diskusiu k nim s cieľom podporovať otvorenú klímu v triednych kolektívoch
- umožnenie žiakom podieľať sa na rozhodnutiach, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu práce školy
- motivovanie žiakov k učeniu sa podporovaním rozvoja ich individuálneho učebného potenciálu a vytváraním podmienok pre inkluzívne vzdelávanie všetkých žiakov
- zabezpečenie optimálneho učebného výkonu žiaka uplatňovaním premyslene zvolených stratégií vyučovania
- systematické a cieľavedomé vedenie žiakov k uvedomovaniu si potreby autonómneho učenia sa ako prostriedku seberealizácie a osobného rozvoja

Iné zistenia

Stav a úroveň riadenia, podmienok a procesu výchovy a vzdelávania v učebných odboroch kontrolovali školskí inšpektori v rámci tematickej inšpekcie v SOŠ v Košickom kraji. Vzhľadom na závažnosť zistených nedostatkov súvisiacich s riadením školy (*nevyhovujúco zabezpečené personálne, priestorové, materiálno-technické podmienky a podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia*), ale aj s nevyhovujúcou úrovňou výchovno-vzdelávacieho procesu bol podaný hlavnej školskej inšpektorke návrh na vyradenie Súkromnej strednej odbornej školy, Malčice 347 zo siete škôl a školských zariadení.

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Štátna školská inšpekcia v kontrolovaných školách na základe vykonaných inšpekcií a ich zistení a s ohľadom na závažnosť nedostatkov a porušení všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov **uplatnila odporúčania, uložila opatrenia**, alebo riaditeľom kontrolovaných subjektov **uložila prijať opatrenia** s cieľom skvalitniť úroveň pedagogického riadenia, podmienok výchovy a vzdelávania a výchovno-vzdelávacieho procesu.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom stredných odborných škôl

- realizovať výchovu a vzdelávanie podľa príslušných ŠVP akceptovaním RUP a vypracovaním UO v rozsahu vzdelávacích štandardov
- vypracovať a uplatňovať efektívne nástroje na zisťovanie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu, pravidelne zovšeobecňovať výsledky kontroly na zasadnutiach predmetových komisií a na pedagogických radách s cieľom aktuálne informovať pedagogických zamestnancov o oblastiach vyžadujúcich si zlepšenie
- zamerať kontrolnú činnosť na dodržiavanie a uplatňovanie stanovených pravidiel na hodnotenie a klasifikáciu výchovno-vzdelávacích výsledkov žiaka
- zacieliť vnútorný systém kontroly na činnosť predmetových komisií v nadväznosti na formy a efektívnosť ich interného vzdelávania, na zmysluplnosť a účinnosť odovzdávania si pedagogických skúseností, poznatkov a informácií z absolvovaných externých vzdelávaní s ohľadom na skvalitňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu
- organizovať komisionálne skúšky v zmysle všetkých požadovaných náležitostí stanovených v protokoloch o komisionálnych skúškach a tým vytvoriť predpoklady na zaistenie objektívnosti klasifikácie žiakov
- viesť pedagogickú dokumentáciu s dlhodobou archivačnou lehotou komplexne a korektne
- v rozhodovacom procese dôsledne postupovať v súlade s právnymi predpismi v oblasti výchovy a vzdelávania
- zabezpečiť dodržiavanie stanovenej organizácie vyučovania, základných fyziologických, psychických a hygienických potrieb žiakov v nadväznosti na vytvorenie vhodných podmienok pre ich výchovu a vzdelávanie
- realizovať v škole procesy systematického sebahodnotenia s cieľom zlepšenia kvality procesu výchovy a vzdelávania
- využívať informácie od fyzických a právnických osôb o úrovni vedomostí a zručností žiakov vykonávajúcich praktickú prípravu na ich pracoviskách a uplatňovať negatívne zistenia pri odstraňovaní nedostatkov vo vzdelávaní
- motivovať žiakov k učeniu sa podporovaním rozvoja ich individuálneho učebného potenciálu
- poznať potreby a záujmy žiakov s cieľom pomôcť im pri hľadaní vlastných efektívnych stratégií učenia sa
- systematicky viesť žiakov k uvedomovaniu si potreby autonómneho učenia sa ako prostriedku seberealizácie a osobného rozvoja
- eliminovať možnosť nežiadúcich prejavov a výrokov pedagogických zamestnancov v školskom prostredí s cieľom zabezpečiť v triednych kolektívoch priaznivú učebnú klímu a žiakom poskytnúť pocit psychického bezpečia a istoty
- vytvoriť žiakom príležitosti na prezentovanie názorov, hodnotových postojov a umožniť im slobodne o nich diskutovať
- umožniť žiakom podieľať sa na rozhodnutiach, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu práce školy

Zriaďovateľom

- podieľať sa na modernizácii materiálno-technického vybavenia odborných učební a dielní praktického vyučovania, zlepšovať podmienky na zavádzanie inovačných trendov vo výchovno-vzdelávacom procese
- podporovať vytváranie bezbariérového prostredia škôl

Štátnemu inštitútu odborného vzdelávania

- aktualizovať Normatívy materiálno-technického a priestorového zabezpečenia pre študijný odbor staveľstvo a pre študijný odbor geodézia, kartografia a kataster